

RAPORT DLA POLSKI 2007

Urazy są główną przyczyną zgonów dzieci i młodzieży w wieku 0-19 lat w Polsce. W 2001 roku z powodu urazów zmarło 1640 dzieci i młodzieży. Jeśli współczynnik zgonów z powodu urazów w Polsce zostałyby zredukowany do poziomu współczynnika w Szwecji, **można byłoby uratować życie 855 polskich dzieci.**

Raport ten został opracowany w ramach Programu Zdrowia Publicznego Komisji Europejskiej „Planowanie Działań na rzecz Bezpieczeństwa Dzieci (Child Safety Action Plan-CSAP)” z inicjatywy Europejskiego Sojuszu na rzecz Bezpieczeństwa Dzieci (European Child Safety Alliance – ECSA-EuroSafe). W Polsce program ten był koordynowany przez Instytut Zdrowia Publicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie. Program miał określić poziom prewencji urazów i promocji bezpieczeństwa dzieci jako punkt wyjściowy dla oceny możliwości realizacji działań w celu zredukowania liczby zgonów i niepełnosprawności spowodowanych urazami u dzieci i młodzieży w Polsce. Raport podsumowuje stopień przygotowania Polski do podjęcia działań na poziomie polityki kraju w zakresie prewencji urazów i promocji bezpieczeństwa dzieci – najmłodszej i najbardziej narażonej na wypadki i urazy części polskiego społeczeństwa. Został opracowany na podstawie analizy polityki i programów wspierających bezpieczeństwo dzieci i młodzieży realizowanych przez rząd w 2006 roku. Ocena obejmowała politykę i programy prewencji niezamierzonych urazów (np. wypadków komunikacyjnych, urazów w domu, w miejscach rekreacji i wypoczynku), możliwości przywództwa w zakresie koordynowania i realizacji działań oraz zasoby kadrowe i finansowe związane z działaniami w obszarze prewencji urazów dzieci i młodzieży w Polsce. Szczegółowy opis metody zastosowanej w opracowaniu tego raportu znajduje się w Aneksie.

OCENA WYBRANYCH OBSZARÓW PREWENCJI URAZÓW I PROMOCJI BEZPIECZEŃSTWA DZIECI W POLSCE

(możliwa maksymalna ocena 5 gwiazdek)

Bezpieczeństwo pasażera	★★★★☆
Bezpieczeństwo na skuterze lub motorowerze	★★★★☆
Bezpieczeństwo pieszego	★★★★☆
Bezpieczeństwo rowerzysty	★★★★
Bezpieczeństwo w wodzie / prewencja utonięć	★★★★
Prewencja upadków	★★★
Prewencja zatruc	★★★
Prewencja oparzeń	★★★
Prewencja uduszeń i zadławień	★★★
Przywództwo w obszarze bezpieczeństwa dzieci	★★
Nadzór nad urazami dzieci	★★★★
Budowanie zdolności prewencji urazów i promocji bezpieczeństwa dzieci	★★

Jaki jest poziom prewencji urazów i promocji bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w Polsce?

**OGÓLNA
OCENA
BEZPIECZEŃSTWA DZIECI
W POLSCE**

SKALA OCEN

- Znakomita, bardzo dobra
- Dobra
- Dostateczna
- Słaba, niedostateczna
- Niedopuszczalna

Ocena prewencji urazów i promocji bezpieczeństwa dzieci w Polsce

POLSKA uzyskała najlepsze oceny w obszarze bezpieczeństwa dzieci w ruchu drogowym. Dobrze oceniono bezpieczeństwo dziecka jako pieszego, pasażera, bezpieczeństwa na skuterze lub motorowerze. Jednak w obszarze prewencji upadków, oparzeń, zatruc, uduszeń i zadławień polityka i działania są słabe i niedostateczne. Ważne jest zwrócenie uwagi na działania w zakresie prewencji urazów małych dzieci występujących wewnątrz i wokół domu. Z oceny wynika, że istnieje również potrzeba zaplanowania i realizowania skutecznej polityki i programów w zakresie bezpieczeństwa dziecka jako rowerzysty, bezpieczeństwa w wodzie i prewencji utonień. Aby zapewnić skuteczność podejmowanych działań wskazane jest wspieranie i finansowanie takich programów, których skuteczność została udowodniona, tzw. „dobrych praktyk”. Programy te oparte są na realizowaniu strategii edukacyjnych, wprowadzaniu zmian inżynierskich (modyfikowanie produktów, zmiany w środowisku życia dzieci) oraz polityki i legislacji, związanej z wprowadzaniem i egzekwowaniem przepisów w obszarach bezpieczeństwa dziecka wskazanych w tym raporcie.

Polska posiada podstawową infrastrukturę nadzoru nad urazami dzieci, lecz słabe zasoby kadrowe i finansowe oraz niedostateczny poziom tworzenia zdolności rozwojowych w zakresie bezpieczeństwa dzieci. Konieczne jest wzmocnienie przywództwa krajowego (leadership) ze strony rządu.

Szczególnie ważna jest potrzeba przywództwa ze strony rządu, aby zapewnić zaplanowanie i skuteczną realizację narodowej strategii na rzecz bezpieczeństwa dzieci w Polsce. Ważne jest udostępnienie źródeł finansowania badań, planowania i realizowania programów krajowych, a także zapewnienie odpowiednich zasobów. Ważne jest rozwinięcie efektywnego systemu nadzoru nad urazami dzieci przy wykorzystaniu i modyfikowaniu istniejącej infrastruktury i rozwijaniu istniejących możliwości. Polityka państwa powinna koordynować i wspierać działania wdrażające dobre praktyki oparte na dowodach w zakresie ochrony najcenniejszego zasobu Polski, jakim są jej dzieci i młodzież.

Raport wskazał na silną potrzebę rozwijania zdolności (capacity building) i współpracy między praktykami, politykami i badaczami działającymi w obszarze prewencji urazów dzieci w Polsce w celu wymiany informacji pomiędzy profesjonalistami działającymi na poziomie krajowym i lokalnym. Rząd powinien odgrywać ważną rolę we wspieraniu kultury stosowania dobrych praktyk w planowaniu narodowych programów nie tylko prewencji urazów dzieci, ale również w innych programach zdrowia publicznego w Polsce.

Wskazane działania w zakresie prewencji urazów i promocji bezpieczeństwa dzieci w Polsce

- Zwiększenie **bezpieczeństwa dziecka jako pasażera** przez wprowadzanie obowiązku przewożenia dzieci do 4 lat w foteliku samochodowym tyłem do kierunku jazdy na tylnym siedzeniu pojazdu.
- Zwiększenie **bezpieczeństwa dziecka jako pieszego** przez wprowadzenie przepisów obciążających odpowiedzialnością kierowcę za wypadek komunikacyjny z udziałem dziecka jako pieszego (np. oznakowanie miejsc obciążających kierowcę) oraz wspieranie działań zmierzających do zmiany standardów konstrukcji pojazdów mechanicznych zmniejszających skutki potrącenia dzieci (np.: modyfikacja wysokości zderzaków).
- Zwiększenie **bezpieczeństwa dziecka jako rowerzysty** przez wprowadzenie przepisów nakazujących stosowanie kasku w czasie jazdy na rowerze.
- Wzmocnienie **prewencji utonień dzieci** przez skuteczniejsze egzekwowanie przepisów dotyczących obowiązku używania kamizelek ratunkowych w czasie przebywania na wodzie (a nie tylko wyposażenia jednostek pływających); wprowadzenie obowiązku montowania ogrodzeń wokół basenów publicznych i prywatnych z samozamykającymi się furtkami, prowadzenie w szkołach edukacji nt. zasad bezpieczeństwa w wodzie oraz wprowadzenie obowiązku nauki pływania.
- Wzmocnienie **prewencji upadków dzieci** przez wprowadzenie i skuteczne egzekwowanie przepisów wymagających modyfikacji pomieszczeń, w których przebywają dzieci w celu zapobiegania wypadnięcia dziecka z okna lub balkonu, (np. obowiązek zakładania blokad na okna) oraz wprowadzenie zakazu promowania i sprzedaży chodzików.
- Wzmocnienie **prewencji oparzeń dzieci** przez wprowadzenie przepisów wymagających instalowania detektorów dymu w budynkach mieszkalnych; wprowadzenie i egzekwowanie przepisów wymagających produkowanie i sprzedaż zapalniczek z zabezpieczeniami, produkowanie i sprzedaż dziecięcej bielizny nocnej z materiałów niepalnych; wprowadzenie przepisów wymagających instalowania regulatorów i ustawiania bezpiecznej temperatury wody (50°C) dla wszystkich grzejników wody i dla ciepłej wody bieżącej.
- Wzmocnienie **prewencji uduszeń i ałdawień** dzieci przez wprowadzenie przepisów dotyczących standardów bezpieczeństwa specyficznych produktów typu balony z lateksu; wprowadzenie zakazu produkowania i sprzedaży produktów spożywczych dla dzieci, w których znajdują się elementy niejadalne; zakładania pionowych rolet z długimi sznurkami w pomieszczeniach, gdzie przebywają dzieci.
- Podnoszenie **świadomości społecznej** na temat zagrożeń związanych z ryzykiem wypadków i urazów dzieci i młodzieży, w tym małych dzieci w domu, na temat skutecznych rozwiązań prewencyjnych.

Metoda zastosowana do oceny prewencji urazów i promocji bezpieczeństwa dzieci

Ocena polityki krajowej w wybranych obszarach urazów dzieci została przeprowadzona w oparciu o dobre praktyki oraz dyskusje z członkami Europejskiego Sojuszu na rzecz Bezpieczeństwa Dzieci i innymi europejskimi ekspertami. Polityka ta była oceniana pod kątem przywództwa, systemu nadzoru, możliwości rozwijania zdolności. Kryteria te zostały uznane jako konieczne dla wspierania efektywnego planowania i wdrażania strategii. Zaproponowane miary są wskaźnikami rozwoju we wspieraniu prewencji urazów i promocji bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.

Szczegółowy opis zastosowanej metody znajduje się w aneksie do tego Raportu na stronie 13.

Jeżeli wszystkie niżej ocenione polityki byłyby wdrożone i egzekwowane, to osiągnięto by dalszą redukcję urazów i ich skutków wśród dzieci i młodzieży w Polsce.

Każda polityka oceniana była według następującej skali:

Istnieje, jest jasno sformułowana, wdrożona i egzekwowana (2 punkty)

Istnieje, jest jasno sformułowana, ale tylko częściowo wdrożona lub egzekwowana (1 punkt)

Nie istnieje lub nie jest jasno sformułowana (0 punktów)

Bezpieczeństwo pasażera

Przepisy nakazujące stosowanie pasów bezpieczeństwa u dzieci i młodzieży w samochodach	
Przepisy nakazujące przewożenie dziecka w foteliku tyłem do kierunku jazdy w wieku do 4 lat życia	
Przepisy nakazujące przewożenie dzieci i młodzieży na tylnych siedzeniach pojazdów mechanicznych w wieku do 13 lat	
Ministerstwo / departament odpowiedzialny za bezpieczeństwo dzieci i młodzieży jako pasażerów	
Rządowa strategia działania na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży jako pasażerów w samochodzie z określonymi celami i ramami czasowymi	
Krajowy program wizyt domowych zawierający edukację rodziców lub opiekunów w zakresie bezpieczeństwa dzieci jako pasażerów	
Krajowe kampanie medialne dotyczące bezpieczeństwa dzieci i młodzieży jako pasażerów w samochodzie (przynajmniej raz w przeciągu ostatnich pięciu lat)	

Wynik

$$[(\text{😊} \times 5) + (\text{😞} \times 2)] / 14 \times 5 = \text{★★★★☆}$$

Bezpieczeństwo na skuterze, motorowerze

Przepisy określające wiek uprawniający do kierowania motorowerem lub skuterem	
Przepisy określające minimum kwalifikacji koniecznych do kierowania motorowerem lub skuterem (np. wymóg zdania egzaminu na kartę motorowerową)	
Przepisy regulujące wiek i liczbę pasażerów korzystających z motoroweru lub skutera	
Przepisy regulujące ograniczenie prędkości motorowerów i skuterów	
Przepisy nakazujące obowiązkowe używanie kasków przez prowadzących motorowery lub skutery oraz ich pasażerów	
Ministerstwo lub departament odpowiedzialny za program bezpieczeństwa na motorowerze lub skuterze dzieci i młodzieży	
Rządowa strategia działania na rzecz bezpieczeństwa na motorowerze lub skuterze dzieci i młodzieży z określonymi celami i ramami czasowymi	
Krajowe kampanie medialne dotyczące bezpieczeństwa dzieci i młodzieży na motorowerze lub skuterze przynajmniej raz w ciągu ostatnich pięciu lat	

Wynik

$$[(\text{😊} \times 7) + (\text{😞} \times 1)] / 16 \times 5 = \text{★ ★ ★ ★ ★}$$

Bezpieczeństwo pieszego

Przepisy ograniczające prędkość pojazdów na osiedlach mieszkalnych (np. teren wokół szkoły, placów zabaw)	
Przepisy obciążające odpowiedzialnością kierowcę w wypadku z udziałem dziecka jako pieszego	
Polityka zachęcająca producentów do zmiany konstrukcji pojazdów w celu zredukowania ryzyka urazu w przypadku wypadku z udziałem dziecka jako pieszego (np. zmiana wysokości zderzaka)	
Ministerstwo lub departament odpowiedzialny za bezpieczeństwo dzieci i młodzieży jako pieszych	
Rządowa strategia działania na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży jako pieszych z określonymi celami i ramami czasowymi	
Krajowe kampanie medialne dotyczące bezpieczeństwa dzieci i młodzieży jako pieszych, przynajmniej raz w ciągu ostatnich pięciu lat	

Wynik

$$[(\text{😊} \times 4) + (\text{😞} \times 2)] / 12 \times 5 = \text{★★★★☆}$$

Bezpieczeństwo rowerzysty

Przepisy nakazujące używanie kasków rowerowych	
Ministerstwo lub departament odpowiedzialny za program bezpieczeństwa dzieci i młodzieży jako rowerzystów	
Rządowa strategia działania na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży jako rowerzystów z określonymi celami i ramami czasowymi	
Krajowe kampanie medialne dotyczące bezpieczeństwa dzieci i młodzieży jako rowerzystów, przynajmniej raz w ciągu ostatnich pięciu lat	

Wynik

$$[(\text{😊} \times 7) + (\text{😐} \times 1) + (\text{😞} \times 1)] / 8 \times 5 = \text{★★★★☆}$$

Bezpieczeństwo w wodzie / prewencja utonięć

Ustawodawstwo wymagające stosowania ogrodzeń publicznych basenów kąpielowych	
Ustawodawstwo wymagające stosowania ogrodzeń prywatnych basenów kąpielowych	
Ustawodawstwo wymagające regularnej weryfikacji uprawnień ratowników wodnych	
Ustawodawstwo określające wymaganą liczbę ratowników obecnych na plażach oraz kąpieliskach	
Ustawodawstwo określające wymaganą liczbę ratowników obecnych na basenach publicznych	
Krajowe standardy wymagające wyraźnego oznakowania głębokości wody, krawędzi, stopni, sprzętu ratowniczego na basenach publicznych	
Krajowe standardy określające oznakowanie i symbole stosowane do oceny stanu bezpieczeństwa w wodzie (np. znak „zakaz pływania”, czerwona flaga oznaczająca zakaz pływania, itp.)	
Polityka rządu w zakresie bezpiecznej rekreacji w wodzie dotycząca programów na poziomie społeczności lokalnych (np. minimalny poziom nadzoru, szkolenia lub sprzęt ratunkowy, itp.)	
Polityka edukacji w zakresie bezpieczeństwa w wodzie, w tym lekcje pływania jako obowiązkowa część szkolnego programu nauczania dzieci	
Ustawodawstwo nakazujące obowiązek używania sprzętu ochronnego, kamizełek, wyposażenia w koło ratunkowe podczas pływania na sprzęcie wodnym (żaglówki, kajaki, rowery wodne, łódki, itp.)	
Ministerstwo lub departament odpowiedzialny za bezpieczeństwo w wodzie dzieci i młodzieży	
Rządowa strategia działania na rzecz prewencji utonięć i bezpieczeństwa w wodzie dzieci i młodzieży z określonymi celami i ramami czasowymi	
Krajowy program wizyt domowych zawierający edukację w zakresie prewencji utonięć dzieci	
Krajowe kampanie medialne dotyczące bezpieczeństwa w wodzie dzieci i młodzieży przynajmniej raz w ciągu ostatnich pięciu lat	

Wynik

$$[(\text{😊} \times 7) + (\text{😐} \times 3) + (\text{😞} \times 4)] / 28 \times 5 = \text{★} \text{★} \text{★}$$

Prewencja upadków

Krajowe standardy bezpieczeństwa sprzętu przeznaczonego na place zabaw	
Przepisy zabraniające reklamowania i sprzedawania chodzików	
Ustawodawstwo wymagające instalowanie mechanizmów zabezpieczających okna przed wypadnięciem dzieci w budynkach wielopiętrowych (np. blokady okien, zamki)	
Ministerstwo lub departament odpowiedzialny za prewencję upadków u dzieci i młodzieży	
Rządowa strategia działania na rzecz prewencji upadków wśród dzieci i młodzieży z określonymi celami i ramami czasowymi	
Krajowy program wizyt domowych zawierający edukację na temat prewencji upadków dzieci	
Krajowe kampanie medialne dotyczące prewencji upadków dzieci i młodzieży przynajmniej raz w ciągu ostatnich pięciu lat	

Wynik

$$[(\text{😊} \times 2) + (\text{😐} \times 2) + (\text{😞} \times 3)] / 14 \times 5 = \text{★} \text{★}$$

Prewencja zatruc

Ustawowy wymóg wprowadzenia opakowań leków uniemożliwiających ich otwarcie przez dzieci	
Ustawowy wymóg wprowadzenia opakowań detergentów używanych w gospodarstwie domowym uniemożliwiających ich otwarcie przez dzieci	
Ministerstwo lub departament odpowiedzialny za prewencję zatruc wśród dzieci i młodzieży	
Rządowa strategia działania na rzecz prewencji zatruc wśród dzieci i młodzieży z określonymi celami i ramami czasowymi	
Krajowy program wizyt domowych zawierający edukację na temat prewencji zatruc wśród dzieci	
Krajowe kampanie medialne dotyczące prewencji zatruc dzieci i młodzieży przynajmniej raz w ciągu ostatnich pięciu lat	

Wynik

$$[(\text{😊} \times 1) + (\text{😐} \times 2) + (\text{😞} \times 3)] / 10 \times 5 = \text{★} \text{★}$$

Prewencja oparzeń

Ustawowy wymóg ustawiania bezpiecznej temperatury dla wszystkich grzejników wody i maksymalnej temperatury dla ciepłej wody bieżącej (50°C)	
Prawo budowlane wymagające instalacji czujników dymu we wszystkich domach i budynkach mieszkalnych	
Prawo budowlane wymagające instalacji czujników dymu we wszystkich instytucjach publicznych typu szpitale, szkoły, żłobki, przedszkola, itp.	
Ustawodawstwo wymagające modyfikacji zapalniczek w celu zabezpieczenia ich przed dziećmi.	
Ustawodawstwo nakazujące wymóg produkowania dziecięcej bielizny nocnej z materiałów niepalnych.	
Ustawodawstwo zabraniające sprzedaży fajerwerków i materiałów pirotechnicznych niepełnoletnim	
Ministerstwo lub departament odpowiedzialny za prewencję oparzeń wśród dzieci i młodzieży	
Rządowa strategia działania na rzecz prewencji oparzeń dzieci z określonymi celami i ramami czasowymi	
Krajowy program wizyt domowych zawierający edukację na temat prewencji oparzeń dzieci	
Krajowe kampanie medialne dotyczące prewencji oparzeń dzieci i młodzieży przynajmniej raz w ciągu ostatnich pięciu lat	

Wynik

$$[(\text{😊} \times 3) + (\text{😐} \times 2) + (\text{😞} \times 5)] / 20 \times 5 = \text{★} \text{★}$$

Prewencja uduszeń lub zadławień

Ustawodawstwo umożliwiające nałożenie restrykcji lub wprowadzenie zakazu sprzedaży niebezpiecznych produktów stanowiących ryzyko uduszenia się lub zadławienia dla dziecka	
Ustawowy wymóg, by produkty dla dzieci (np. zabawki) zawierały metki z ostrzeżeniem dla nabywców przed ryzykiem uduszenia lub zadławienia u dziecka	
Ustawodawstwo zabraniające produkcji i sprzedaży balonów z lateksu	
Ustawodawstwo zabraniające stosowania niejadalnych elementów w produktach spożywczych dla dzieci	
Ustawodawstwo regulujące projekty i sprzedaż żaluzji i rolet	
Ustawodawstwo regulujące standardy bezpieczeństwa dla łóżeczek dziecięcych	
Ustawodawstwo zabraniające produkcji i sprzedaży ubranek dziecięcych z tasiemkami, sznurkami	
Ministerstwo lub departament odpowiedzialny za prewencję uduszeń i zadławień u dzieci	
Rządowa strategia działania na rzecz prewencji uduszeń i zadławień dzieci z określonymi celami i ramami czasowymi	
Krajowy program wizyt domowych zawierający edukację na temat prewencji uduszeń i zadławień wśród dzieci	
Krajowe kampanie medialne dotyczące prewencji uduszeń i zadławień u dzieci przynajmniej raz w ciągu ostatnich pięciu lat	

Wynik

$$[(\text{😊} \times 4) + (\text{😐} \times 3) + (\text{😞} \times 4)] / 22 \times 5 = \text{★} \text{★} \text{★}$$

Przywództwo w obszarze bezpieczeństwa dzieci (leadership)

Istnieje ministerstwo lub departament odpowiedzialny za kierowanie i koordynację działań na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w Polsce	
Istnieje konkretny kontakt, zespół odpowiedzialny za bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w każdym ministerstwie zaangażowanym w prewencję urazów dzieci i młodzieży (tzn. osoby zajmujące się bezpieczeństwem dzieci i młodzieży w określonym departamencie ministerstwa transportu, zdrowia, edukacji, spraw wewnętrznych, itd.)	
Prewencja urazów ujęta jako priorytet działań rządu (tzn. jest priorytetowym celem w narodowych programach np. Narodowy Program Zdrowia, Krajowy Program Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego)	
Kraj ma opracowaną strategię prewencji urazów z konkretnymi celami związanymi z prewencją urazów u dzieci i młodzieży, z określonymi zadaniami, ramami czasowymi	
Rząd lub ministerstwa posiadają wydzielony budżet na zaplanowanie i wspieranie krajowych programów związanych z prewencją urazów i promocją bezpieczeństwa dzieci i młodzieży	
Rząd lub ministerstwa posiadają wydzielony budżet na wspieranie badań związanych z prewencją urazów i promocją bezpieczeństwa dzieci i młodzieży	
Rząd lub ministerstwa posiadają wydzielony budżet na wspieranie szkoleń, konferencji związanych z prewencją urazów i promocją bezpieczeństwa dzieci i młodzieży	
Rząd lub ministerstwa posiadają wydzielony budżet na wsparcie prac krajowego komitetu sterującego / grupy roboczej ds. bezpieczeństwa dzieci i młodzieży	
Rząd lub ministerstwa posiadają wydzielony budżet na rozwój / wsparcie krajowej sieci współpracy profesjonalistów lub organizacji w celu koordynowania działań na rzecz bezpieczeństwa dzieci w Polsce	
W kraju działa organizacja odpowiedzialna za koordynację działań na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży na poziomie krajowym	

Wynik

$$[(\text{😊} \times 1) + (\text{😐} \times 3) + (\text{😞} \times 6)] / 20 \times 5 = \text{★}$$

Nadzór nad urazami dzieci (infrastructure)

W kraju działa organizacja (rządowa, pozarządowa lub inna), która jest odpowiedzialna za koordynowanie zbierania danych i raportowanie w celu wspierania działań na rzecz prewencji urazów dzieci	
Regularnie publikuje się roczne lub dwuletnie raporty zawierające minimum informacji o zgonach dzieci i młodzieży z powodu urazów	
W kraju prowadzono badania na temat związku pomiędzy ryzykiem zgonu dziecka z powodu urazu ze społeczno-ekonomicznym statusem rodziny, miejscem zamieszkania oraz innymi czynnikami, takimi jak: wczesne rodzicielstwo, nadużywanie alkoholu lub używanie narkotyków przez rodziców lub opiekunów	
W kraju został opublikowany raport ukazujący obciążenie urazami, który zawiera dane o ich występowaniu wśród dzieci i młodzieży	
Kraj posiada podstawowe dane konieczne do przeprowadzenia analizy na temat obciążenia urazami wśród dzieci i młodzieży (np. umieralność, przewidywany okres niepełnosprawności, itp.)	
Dane o wypadkach i urazach u dzieci i młodzieży (0-17 lat) są dostępne na poziomie kraju (tzn. dane o zgonach i hospitalizacji)	

Wynik

$$[(\text{😊} \times 3) + (\text{😐} \times 3)] / 12 \times 5 = \text{★★★★☆}$$

Budowanie zdolności (capacity building)

W kraju działa jedna lub więcej organizacji (rządowa, pozarządowa lub inna), która zajmuje się rozpowszechnianiem informacji na temat dobrych praktyk w zakresie prewencji urazów i promocji bezpieczeństwa dzieci i młodzieży oraz wspiera ich wdrażanie	
W ramach systemu ochrony zdrowia istnieje możliwość prowadzenia edukacji w zakresie prewencji urazów dzieci dla rodziców oczekujących dziecka lub rodziców dzieci 0-4 lat i jest aktualnie wykorzystywana w tym celu	
W kraju organizowane są inicjatywy w zakresie budowania zdolności (szkolenia, konferencje) dla profesjonalistów zaangażowanych w obszar prewencji urazów i promocji bezpieczeństwa dzieci	
W kraju działa sieć współpracy profesjonalistów (praktyków, polityków i badaczy), działających w obszarze prewencji urazów i promocji bezpieczeństwa wśród dzieci i młodzieży	
W kraju odbywają się konferencje krajowe lub regionalne dotycząca prewencji urazów u dzieci i młodzieży lub, których program obejmuje tematykę bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.	

Wynik

$$[(\text{😊} \times 1) + (\text{😐} \times 2) + (\text{😞} \times 2)] / 10 \times 5 = \text{★★★☆☆}$$

Aneks

Metody zastosowane do opracowania Raportu

Wybrano dziewięć najważniejszych obszarów prewencji urazów dzieci: bezpieczeństwo pieszego, bezpieczeństwo pasażera, bezpieczeństwo rowerzysty, bezpieczeństwo na skuterze i motorowerze, bezpieczeństwo w wodzie, prewencja upadków, prewencja oparzeń, prewencja zatruc, prewencja uduszeń i zadławień. W raporcie przeprowadzono również ocenę przywództwa krajowego, nadzoru nad urazami dzieci oraz potencjalnych możliwości rozwijania zdolności w zakresie bezpieczeństwa dzieci. Wskaźniki dla tych obszarów zostały zdefiniowane na podstawie wcześniejszych lub realizowanych aktualnie polityk i programów na szczeblu krajowym, których skuteczność została udowodniona*. Strategie uznawane za efektywne, ale wdrażane na poziomie regionalnym lub lokalnym, nie zostały wybrane, np. miejscowe spowolnienia ruchu pojazdów jako strategia redukcji urazów pieszych lub rowerzystów.

Informacje i oceny zawarte w tym raporcie pochodzą z lat 2005–2006 od koordynatora krajowego programu „Planowania Działań na rzecz Bezpieczeństwa Dzieci (Child Safety Action Plan-CSAP) – Instytutu Zdrowia Publicznego, Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medium w Krakowie. Do badań zastosowano szeroko rozbudowany kwestionariusz, oparty o techniki komputerowe opracowany we współpracy z ekspertami z grupy doradczej Programu składającej się z członków Sojuszu na rzecz Zdrowia i Środowiska (Health and Environmental Alliance-HEAL), przedstawicieli Funduszu Narodów Zjednoczonych Pomocy Dzieciom (UNICEF) Innocenti Reaserch Centre oraz Europejskiego Biura Regionalnego Światowej Organizacji Zdrowia, ekspertów d.s. wskaźników zdrowia dzieci i młodzieży oraz dobrych praktyk prewencji urazów dzieci. Zbieranie danych na temat polityki rządu wymagało od polskiego koordynatora zidentyfikowania oraz skontaktowania się z odpowiednimi departamentami ministerstw w celu zebrania informacji na temat krajowych programów zaplanowanych i/lub realizowanych w 2006 roku.

Wynik dotyczący danego obszaru na skali od 1 do 5 gwiazdek był obliczana na podstawie połączonej oceny każdego pytania (suma przydzielonych punktów: 😊 =2 , 😐 =1, 😞 =0 za każde pytanie w danym obszarze, podzielone przez całkowitą możliwą do uzyskania ilość punktów i pomnożone przez pięć), a następnie zaokrąglony do najbliższej połowy gwiazdki. Całkowita ocena programu jest oparta na zsumowanie wyników ze wszystkich obszarów i nadaniu następujących ocen: 🌟 za uzyskanie od 49 do 60 gwiazdek, 😊 za uzyskanie od 37 do 48 gwiazdek, 😐 za uzyskanie od 25 do 36 gwiazdek, 😞 za uzyskanie od 13 do 24 gwiazdek oraz ! za uzyskanie od 0 do 12 gwiazdek. Ważenie poszczególnych elementów i wyników wybranych obszarów nie zostało wykonane, ponieważ to wymagałoby danych na temat ekspozycji na zagrożenie poszczególnymi urazami lub badań porównujących skuteczność różnych strategii w danym obszarze, które nie były dostępne.

* MacKay M., Vincen ten J., Brussoni M., Towner L., *Child Safety Good Practice Guide: Good investment in unintentional child injury and safety promotion*. Amsterdam: European Child Safety Alliance, Eurosafe; 2006.

Definicje wybranych terminów zawartych w Raporcie

- **Tworzenie zdolności rozwojowych (capacity building)**
  - rozwijanie, wspieranie zasobów i współpracy na poziomie indywidualnym, organizacyjnym, między organizacjami oraz między resortami, w tym wszelkie inicjatywy w celu rozwijania zdolności i umiejętności osób/profesjonalistów, grup i organizacji w planowaniu, realizowaniu i kierowaniu programami prewencji urazów dzieci.
- **Rządowa strategia działania z określonymi zadaniami i ramami czasowymi (government approved strategy with specific targets and timelines)**
  - oficjalny dokument rządu lub parlamentu, który zawiera zbiór postanowień, decyzji określających odpowiedzialność, zasady, cele, priorytety i główne kierunki działań dla osiągnięcia postawionych celów. Może to być albo niezależny dokument dotyczący prewencji urazów, albo szerszy dokument, w którym urazy lub pewien obszar urazów jest jednym z priorytetowych obszarów.
- **Polityka rządu (government policy)**
  - wysokiego szczebla, ogólny plan określający stanowisko rządu lub strategię w odniesieniu do konkretnego obszaru działania.
- **Prawo (law)**
  - system norm prawnych ustanowionych przez właściwe organy władzy publicznej i przez te organy stosowane z użyciem przymusu państwowego (np. ustawy, rozporządzenia)
- **Standard/norma (standard)**
  - techniczne uzgodnienie będące wynikiem konsensusu, opracowane przez krajową jednostkę normalizacyjną we współpracy z udziałowcami (np. przemysł) i konsumentami, który określa techniczne wymagania dla producentów i opisuje jak dany produkt lub usługa będzie stosowana.
- **Wdrożony i egzekwowany (implemented and enforced)**
  - prawo, polityka lub standard, który jest realizowany i spełniany przez określone instrumenty oraz skutecznie egzekwowany przez odpowiednie mandaty i kary.
- **Częściowe wdrożenie lub egzekwowanie (partly implemented and enforced)**
  - istnienie prawa, polityki, standardu, który nie jest egzekwowany lub nie jest realizowany lub nieregularnie egzekwowany.
- **Medialna kampania krajowa (national media campaign)**
  - kampania o krajowym zasięgu przeprowadzona z użyciem środków masowego przekazu takich jak: telewizja, radio, prasa (w tym broszury i plakaty)
- **Ministerstwo/departament ministerstwa (national ministry /government department)**
  - ministerstwo lub departament z udokumentowaną odpowiedzialnością za bezpieczeństwo lub prewencję urazów dzieci i młodzieży z danego obszaru (np. plan, cele zdrowotne, umowa międzyresortowa)

- **Krajowy program wizyt domowych (national program of child home visits)**
  - sieć, struktura lub system ochrony zdrowia, który umożliwia edukację w zakresie prewencji urazów dzieci wśród rodziców oczekujących dziecka lub dzieci w wieku od 0-4 lat. Na przykład pracownicy służby zdrowia w Wielkiej Brytanii odwiedzają domy takich rodziców lub opiekunów i między innymi informują na temat prewencji urazów małych dzieci. W Austrii położne są szkolone na temat prewencji urazów noworodków, aby przekazywały to rodzicom.
- **Organizacja odpowiedzialna za krajową koordynację działań na rzecz bezpieczeństwa dzieci (organisation responsible for national coordination of child and adolescent safety activities)**
  - organizacja, instytut, centrum, urząd, agencja, w tym organizacja pozarządowa, która jest powołana w celu prewencji urazów i promocji bezpieczeństwa dzieci i młodzieży lub prowadzi szersze działanie, które mieści w sobie również bezpieczeństwo dzieci i młodzieży.

© **Tłumaczenie :**

Marta Malinowska-Cieślak, Instytut Zdrowia Publicznego Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków, 2007.

Za zgodą:

European Child Safety Alliance-EuroSafe

P.O. Box 75169

1070 AD Amsterdam

The Netherlands

Tel: +31 20 511 4513

Fax: +31 20 511 4510

E-mail: secretariat@childsafetysafteurope.org

www.childsafetysafteurope.org

Tekst lub części tekstu mogą być kopiowane przy podaniu odpowiednich referencji autorów, tytułu tej publikacji i wydawcy. Sugerowana cytacja: MacKay M and Vincenten J. Child Safety Report Card 2007 – Poland. Amsterdam: European Child Safety Alliance, Eurosafe; 2007.

The findings and views expressed are those of the authors and do not necessarily reflect the views of the partner organisations.

ISBN: 978-90-6788-345-0 © November 2007

Współpraca przy opracowaniu Raportu:

Malinowska-Cieślak M., Krajowy Koordynator CSAP

Instytut Zdrowia Publicznego Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum.

Ul. Grzegórzecka 20

31-531 Kraków

Tel.: 012-424 13 92

Fax: 012-241 74 47

E-mail: mxciesli@cyf-kr.edu.pl

www.izp.cm-uj.krakow.pl/csap

Raport ten, dotyczący prewencji urazów i promocji bezpieczeństwa dzieci w Polsce, został opracowany w ramach Programu Planowania Działań na rzecz Bezpieczeństwa Dzieci (Child Safety Action Plan-CSAP), szerokiej inicjatywy, której celem jest, przy wykorzystaniu wystandaryzowanych narzędzi i procesów, ułatwienie opracowania i realizacji narodowych programów, aby wzmocnić bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w Europie. Inicjatywa ta jest kierowana przez Europejski Sojusz na rzecz Bezpieczeństwa Dzieci (European Child Safety Alliance. EuroSafe) przy finansowym wsparciu ze strony Komisji Europejskiej, w partnerstwie z Sojuszem na rzecz Zdrowia i Środowiska (Health and Environment Alliance – HEAL), Funduszem Narodów Zjednoczonych Pomocy Dzieciom (UNICEF) Innocenti Research Centre, Uniwersytetem w Keele i Uniwersytetem Zachodniej Anglii, Europejskim Regionalnym Biurem Światowej Organizacji Zdrowia oraz we współpracy z partnerami z 18 krajów europejskich. W Polsce programem tym kieruje Instytut Zdrowia Publicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie.

Jednym z celów programu Planowania Działań na rzecz Bezpieczeństwa Dzieci (Child Safety Action Plan – CSAP) było opracowanie zestawu wskaźników oraz wystandaryzowanych narzędzi do zbierania danych o urazach dzieci i młodzieży, aby móc zidentyfikować podstawowy poziomy obciążenia urazami dzieci i młodzieży oraz działania w 18 uczestniczących w projekcie krajach. Miało to na celu wsparcie planowania, dostarczenie metod porównywania i ewaluowania progresu w redukowaniu urazów dzieci i młodzieży, jaki w każdym kraju powinien nastąpić od momentu zaplanowania do wdrożenia działań. Raporty na temat bezpieczeństwa dzieci, profile poszczególnych krajów oraz raport podsumowujący bezpieczeństwo dzieci w 18 krajach Europy to główne efekty Programu CSAP.

Więcej informacji na temat Programu CSAP, raportów bezpieczeństwa dzieci dla pozostałych 17 krajów oraz raport podsumowujący znajduje się na stronach Europejskiego Sojuszu na rzecz Bezpieczeństwa Dzieci (European Child Safety Alliance-EuroSafe):
www.childsafetyeurope.org

Więcej informacji na temat Programu CSAP realizowanego w Polsce znajduje się na stronach Instytutu Zdrowia Publicznego Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum:
www.izp.cm-uj.krakow.pl/csap

EUROPEAN COMMISSIONS

Program finansowany przez Komisję Europejską
Grant nr 2003315